

Östra Göinge kommun

Granskning av skolutveckling inom grundskolan

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Genomförande och avgränsning	3
2.4. Revisionskriterier	3
3. Revisionskriterier	4
3.1. Fullmäktigeberedning	4
3.2. Didaktiskt uppdrag Glimåkraskolan våren 2021	4
3.3. Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinges kommun - slutrapport 2022 5	
4. Granskningsresultat	6
4.1. Kviingskolan	6
4.2. Mölleskolan	7
4.3. Prästavångsskolan.....	10
5. Slutsats	14
5.1. Rekommendationer	16
6. Källförteckning	17

1. Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Östra Göinge kommun har gett EY i uppdrag att granska pågående skolutvecklingsprojekt. Granskningen syftar till att belysa och bedöma hur långt skolorganisationen kommit vad gäller insatser för en ökad måluppfyllelse med betoning på hur det lokala ledarskapet arbetar med utvecklingsfrågorna. Värt att notera är att granskningen genomfördes under början av läsåret 2022/23, varför förändringar kan ha skett i förhållande till ett beskrivna läget. De granskade skolenheterna är mellanstadieskolor.

Även om det finns gemensamma insatser för att öka måluppfyllelsen framhåller de tre besökta skolorna delvis olika utvecklingsprojekt. Kviingskolan har valt att gå fram med tvåläraresystem. Mölleskolan har förvisso ambitionen att införa ett tvåläraresystem men kommer att som enda skola införa betyg från och med årskurs 4, medan Prästavångskolan betonar idrott och rörelse samt skolans idrottsförening. Gemensamt för de olika valen är att nå en ökad motivation hos eleverna.

En viktig framgångsfaktor är att det kollegiala lärandet utvecklas vidare. Kviingskolan har genom sitt tvåläraresystem tagit viktiga steg mot att organisera det kollegiala lärandet. På Prästavångskolan finns ambitionen om att göra ett omtag och gå från kollegialt samarbete till kollegialt lärande. Mölleskolan har på agendan att införa tvåläraresystem för samtliga årskurser när tjänstetillsättningen är klar. Generellt sett är det viktigt att rektor leder det kollegiala lärandet och är delaktig i klassrumsobservationer samt att kunskaper delas i hela kollegiet.

Viktiga iakttagelser i samband med intervjuer på skolorna är att även om kommunen kännetecknas av svaga socioekonomiska förutsättningar läggs inte ansvaret för måluppfyllelsen utanför skolans påverkansmöjligheter. Vidare framkommer att fullmäktigeberedningens arbete har uppskattats av professionen. Därför är det viktigt att politikens fokus på skolan kan bibehållas och utvecklas i takt med att skolutvecklingsprojekten realiserar.

Fullmäktigeberedningen inkluderade inte förskolan. Bedömningen är att förskolan kan ta ett större ansvar när det gäller lästräning, inskolning och utbildning av föräldrar i hur svensk skola är organiserad och vilka förväntningar som systemet ställer på föräldrar. Bedömningen är att politiken i detta avseende kan bidra på ett märkbart sätt och efterhand också stödja fortsatt kommande utvecklingsinsatser.

Utifrån genomförd rekommenderas Kommunstyrelsen följande:

- ▶ Att inkludera förskolan inför att barnen börjar grundskolan, med avseende på lästräning, utbildning av föräldrar och vad som krävs av föräldrar i den svenska utbildningsmodellen.
- ▶ Att kommunstyrelsen säkerställer ett fortsatt fokus på skolutveckling och därmed fortsättningsvis även når ut till personal i första linjen och därmed stöttar de utvecklingsinsatser som påbörjats.
- ▶ Att kommunstyrelsen bistår de skolenheter som av olika anledning inte kommit i gång med sitt utvecklingsarbete på ett tillfredsställande sätt.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Revisorerna har vid flera tillfällen diskuterat skolornas svaga resultat tillsammans med kommunledningen i samband med utvärderingar av kommunens mål och riskvärderingar. Vidare har fortsatt dialog skett med verksamhetsområdeschef och skolchef kring verksamhetens utmaningar. Kort beskrivs att 600 elever av 1 800 behöver stöd i olika former. I diskussionen lyfts TSI fram som en nyckelfaktor, vilket förutsätter bättre samverkan inom kommunen. De stora utmaningarna är bristande måluppfyllelse, kränkande behandling, frånvaro och stor skillnad mellan pojkar och flickor.

Revisorerna har tagit del av tre rapporter: Didaktiskt uppdrag (Glimåkra skolan VT 2021), Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinge - lägesbeskrivning VT 2020 och Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinge - lägesbeskrivning VT 2021.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att belysa och bedöma hur långt skolorganisationen och i synnerhet det lokala ledarskapet kommit vad gäller insatser för en ökad måluppfyllelse. Ambitionen är att lämna rekommendationer inom nedanstående områden eller näraliggande områden. Granskningen utgår från följande frågor:

- ▶ Målinriktad ledning på skolan
- ▶ Kollektiv organisering av ledningen
- ▶ Lärare arbetar och lär tillsammans - fokus på undervisningen
- ▶ Tilltro till att eleverna kan prestera
- ▶ Kartläggning och uppföljning av elevers kunskaper
- ▶ Undervisningen anpassas efter tidigare resultat

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen avser kommunstyrelsen. Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer med bland annat grundskolechef, rektorer, lärare och elever. Se källförteckning för mer ingående beskrivning.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se s.4-5.

- ▶ Fullmäktigeberedningen
- ▶ Rapporterna från Didaktikerna och Följeforskarna

3. Revisionskriterier

3.1. Fullmäktigeberedning

I februari 2022 slutfördes fullmäktigeberedningen "Tvåhundra-trettio 2030 i Östra Göinge kommun". Beredningens resultat är välkänt i kommunen, därför behövs ingen mer omfattande redogörelse för innehållet. I förhållande till uppdraget i denna granskning kan det däremot vara av betydelse att lyfta fram några iakttagelser och bedömningar som beredningen lämnar till hela organisationen.

Beredningen har en genomgång av de yttre faktorer som påverkar kommunens skolresultat. I rapporten benämns det som det postindustriella arvet, där negativa socioekonomiska faktorer, inte minst för pojkar, bidrar till ogynnsam kultur för studier. Som en följd av det saknas i stor utsträckning ett föräldraengagemang och positiva förebilder.

Rapporten återkommer till att andra kommuner med motsvarande förutsättningar har vänt en negativ trend och att Östra Göinge inte skiljer sig från de kommunerna, varför en positiv utveckling är fullt möjlig och rimlig i kommunen. Det som betonas i beredningens rapport kan sammanfattas i skolorganisationen måste våga pröva nya arbetsätt och det är en angelägenhet för hela kommunorganisationen tillsammans med civilsamhället.

I rapporten framförs betydelsen av tydligt ledarskap, pröva nya och annorlunda grepp i undervisningen, stärkt analys, bättre omvärldsbevakning och att stärka undervisningens kvalitet. I det interna arbetet på skolorna handlar det om att öka studieron, klara av att undervisa elever som sinsemellan visar på stora variationer i behov och lärostil, öka elevernas läsförmåga samt minska frånvaron.

Rapporten avslutas med en listning av olika skolutvecklingsinsatser som framkommit under beredningens arbete.

3.2. Didaktiskt uppdrag Glimåkraskolan våren 2021

Glimåkra skolan har inte ingått i granskning med det är ändå av värde att kort sammanfatta diktaktiernas utvecklingsarbete, då det knyter an till fullmäktigeberedningens rekommendation om att arbeta annorlunda och att undervisningskvaliteten behöver vara i fokus.

I utvecklingsarbetet har man använt Skolverkets kompetensutvecklingsmodul "Från vardags-språk till ämnesspråk", vilket bygger på processen "Göra-Tala-Skriva". Syftet är att utveckla elevernas språkliga förmåga genom att närma sig begrepp via olika vägar: experiment som leder till verbal redovisning och slutligen redovisning i text. Arbetssättet ska skapa ökad delaktighet och därmed ökad motivation till inläring. Parallellt med användningen av modulen i den faktiska undervisningssituationen genomförs det kollegialt, dvs samtliga lärare prövar idén, var för sig, men under samma tidsperiod för att i olika stadier av processen delge varandra erfarenheter och stötta varandra.

Den övergripande bedömningen i rapporten är att arbetsättet har lett till att den språkliga kompetensen ökat, men att många elever fortfarande saknar ett fungerande vardagsspråk, vilket är en begränsning då man tränar mer ämnes-specifika begrepp och ska formulera sig i text. När det gäller det kollegiala lärandet framgår att lärare ställer sig positiva men att det saknas systematiska former för att arbeta tillsammans rörande: pedagogiska diskussioner, måldiskussioner, planering, arbetsätt och sambedömning.

3.3. Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinges kommun - slutrapport 2022

Det arbete som VIS (Vetenskap i skolan) genomfört har avsett högstadieskolorna. Det omnämns generellt lite om vad levererande årskurser lämnar till högstadiet, men det finns erfarenheter som rimligen är giltiga även för de lägre årskurserna.

Som utgångspunkt för arbetet identifierades tre områden som centrala: utveckling av undervisningen studiero och ökad närvaro.

Erfarenheter kring det kollegiala lärandet är ett sådant område. I rapporten omnämns att det behövs ett förtydligande av hur kollegialt lärande skiljer sig åt jämfört med annat kollegialt samarbete. Inte minst behöver det avsättas särskild tid för det. Av den anledningen diskuteras i rapporten behovet av en särskild organisation för utvecklingsarbete. Vidare betonas att vikten av dialog mellan rektor och lärare kring vad som behövs för att organisera det inre arbetet i enlighet med principerna för kollegialt lärande.

Elevernas motivation är också en fråga som angår låg- och mellanstadiet. Sambandet tydliggörs mellan elevens motivation och lärares förmåga att variera undervisningen och göra stoffet mer verklighetsförankrat. Men även andra aspekter lyfts fram som att det finns två lärare på lektionen och problemlösning i grupp. Det framhålls att de lärare som medvetet arbetar med variation också uppmärksammas av eleverna. I sammanhanget riktas en uppmaning att schemaplanera så att det går att göra flexibla grupper.

Studiero och arbete med frånvaro är också frågor som berör de lägre årskurserna. Erfarenheter som lyfts fram i rapporten är att göra den lektionsfria tiden mer inspirerande och tryggare. Här handlar det om att möta elever på gruppnivå. På lektionstid är variation i undervisningen och rörelsepauser positiva delar för ökad studiero.

4. Granskningsresultat

4.1. Kviingeskolan

Målinriktad ledning på skolan

I det pedagogiska ledarskapet ingår framför allt att skapa förutsättningar för lärare som i sin tur ska skapa förutsättningar för elevernas lärande. Skolans utvecklingsarbete omfattar också skapa positiva förväntningar och känslor för skola och utbildning bland eleverna. Läsåret inleddes med en slags kick-off på temat "Jag är en drömskapare" som ska stärka lusten att våga drömma om någonting och att vilja lära sig nya saker. I arbetet ingår de tre delarna: läsning, motivation och trygghet. Läsningen är kopplad till biblioteken och alla sexåringar fick en bok i samband med terminsstarten.

Kollektiv organisering av ledningen

Efter diskussioner med skolans pedagoger har det valts att satsa på ett tvåläraresystem. Skolans ledningsgrupp med förstelärare och specialpedagog har värderat vad som är plus och minus med tvåläraresystem och kommit fram till en positiv bedömning. Skolan har äskat om medel och har därefter kunnat införa modellen. Ett nära samarbete i ett tvåläraresystem kräver engagemang för att kunna realisera fördelarna. Det framhålls i intervjuer att det finns en medvetenhet om detta och att det är lättare för lärare som känner varandra och har varit på skolan en längre tid. En tydlig fördel kommer att vara ett minskat behov av vikarier, vilket skapar en bättre kontinuitet. Det betonas att det är viktigt att ge modellen tid till att etablera sig. Dock understryks att satsningen lett till större fokus på undervisning och klassrums-situationen, vilket visat sig i att uppstartsdagarna för läsåret handlade om undervisning.

Från ledningens sida anges att medarbetarsamtalet omfattar tre viktiga områdena. Hur har läraren tänkt arbeta med ledorden trygghet, delaktighet, ansvar, rättvisa och stolthet. Stöd för att utveckla sin lärarskicklighet innebär stöttning från kollegor, specialpedagog och utbildning. Det finns ett ansvar från eleverna. På Kviingeskolan är det är specialpedagogen som gör klassrumsbesök.

Lärare arbetar och lär tillsammans - fokus på undervisningen

Skolan har arbetat med didaktiker kring språk och flerspråkighet. Bakgrunden är att skolan har 50% nyanlända elever och 30% utan studietraditionen. Som didaktisk utgångspunkt har skolan arbetat med värdeskapande lärande, ett sätt att skapa ökad motivation för studier. Det värdeskapande lärandet innebär att eleven ska redovisa sitt arbete för en intressent utanför sin egen klass eller skola, dvs att eleven tillämpar det som den lärt sig och därmed sas kan skapa värde för någon annan. Tanken är att interaktionen leder till ökad studiemotivation samt en djupare

förståelse för vad eleven lärt sig. Det är rektors bedömning att det har haft betydelse för att motivera elever till att studera. De som inte klarar skolan, har inte fått rätt förutsättningar i skolan.

Tilltro till att eleverna kan prestera

Från ledningen framhålls att det är viktigt med höga förväntningar på elever och att skolan "pushar" och "boostar" eleverna men att det har inget med betyg att göra. Rektor tror inte att betyg är en drivkraft och att betyg från årskurs 4 inte skulle motivera eleverna till högre prestationer. Det är snarare så att ett F i betyg sänker elevens motivation och bidrar snarast till utslagning. De som får betyg A, B eller C klarar sig ändå. Däremot är det en sund utveckling med de nya kursplanerna som har ett större fokus på faktainläring.

Kartläggning och uppföljning av elevers kunskaper

Uppföljning av elevernas progression görs via ett sk trafikljussystem, vilket följs upp av elevhälsoteamet tillsammans med lärare från respektive årskurs. Skolan använder trafikljussystemet för tredje läsåret i rad. Uppföljningen innebär också en indirekt uppföljning av om tvåläraresystemet leder till önskat resultat. Skolan har många elever med inlärnings svårigheter och autism i olika former.

Undervisning anpassas efter tidigare resultat

Det handlar om att försöka förstå hur man ska nå fram till eleverna. Värdegrunden finns på plats men den behöver underhållas. Den största utmaningen är att lärare kan individanpassa undervisningen. Hade önskat att det gick att "öppna upp" på eftermiddagarna med extra studietid. Det saknas pengar till det.

4.2. Mölleskolan

Målinriktad ledning både på skolan och förvaltningen

Rektors definition av pedagogiskt ledarskap innebär att arbeta för att leda lärarnas utveckling. Exempel på detta har varit att införa tydliga strukturer, då detta har saknats. När rektor började sin tjänst saknades ordningsregler och det fanns inga konsekvenser. Det skedde många kränkningar på skolan, samtidigt som all personal är ålagd att göra kränkingsanmälningar. Införande av strukturer har inneburit att lära ut processen kring arbete mot kränkningar, vilket ledde till en ökning av antalet kränkningar. Syftet är att elever måste kunna känna sig trygga på skolan för att kunna vara i sitt lärande. Från skolledningens sida har man varit tvungen att skapa strukturer systematiskt och ta en bit i taget. Det har formulerats ett förväntansdokument, med förväntan på föräldrar, elever och vad som kan förväntas från skolan. Det finns fortsatt stor utvecklingspotential i samverkan mellan skola och

föräldrar. Rektor har bett om att det utses minst två föräldrarepresentanter från varje klass till föräldraråd, som hålls två gånger per termin.

Det pedagogiska utvecklingsarbetet innebär arbete med läroplanen för att få en tydlighet för föräldrar och tydligare mål i undervisningen. Den nya läroplanen gör det lättare att se progressionen för elever och de behöver veta varför för att kunna skapa motivation och förstå meningen med skolan. Lärare måste kunna visa vad som krävs för nästa steg.

En del i att skapa strukturer och tydlighet är att skolan kommer införa betyg från och med årskurs 4. Det är rektors bedömning att lärare accepterat betygssättning från årskurs 4 och det kommer sättas betyg i matematik, svenska och engelska.

Från lärarhåll uppfattas att rektorn arbetar målinriktad och med en hög ambitionsnivå. Ledningen bedöms är tydlig med inriktningen på skolutvecklingsarbetet, där all personal varit delaktig i vilka mål som ska gälla lokalt.

Kollektiv organisering av ledningen

Ledningsgruppen på skolan utgörs av rektor och två förstelärare, som också är arbetslagsledare. Förstelärarna håller i utvecklingsarbete kring betyg och bedömning och driver det kollegiala lärandet.

Tanken är att förstelärare ska leda det kollegiala lärandet men det finns hela tiden händelser som stör eller bryter det systematiska arbetet, vilket är en konsekvens av personalbristen som leder till tidsbrist och avsaknad av ork, vilket gör föreläraryuppsdraget något oklart. I intervju uttrycks det som att en man kan ha en vision men vardagen måste lösas samtidigt som majoriteten av personal bedöms vara under stark press.

Rektor genomför observationer i klassrum samt håller reflekterande samtal med lärare. Det har också utsett analysansvariga. Organisatoriskt har rektor lagt alla 35 timmar på skolan inklusive tid för kollegialt lärande och planeringstid för två-lärarsystem. Skolan har inte fått pengar till ett tvålärarsystem, men ersätter assistenter med lärare för att på sikt få ett tvålärarsystem på plats.

Lärare arbetar och lär tillsammans - fokus på undervisningen

Skolan har haft besök av didaktiker men det har inte haft så stor betydelse på grund av den stora arbetsbelastningen. I en annan intervju framkommer att didaktikerna inte har varit på plats under de senaste fyra åren. Vid tillfället för intervjuer framgår att det saknas lärare och ambitionen var att börja med ett tvålärarsystem, men så länge det saknas lärare går det inte att genomföra. Bemanningsmässigt är årskurserna F-2 kompletta, men det saknas lärare i årskurserna 3-4 medan årskurs 6 är komplett. Vid intervjutillfället uppgavs att det därmed kommer det vara svårt att införa betyg från och med årskurs 4.

I ett skolutvecklingsperspektiv anges tre viktiga vägar, det ena är införandet av ett tvålärarsystem, det andra är betyg i 4:an och det tredje att öka studieron. Skolan har haft kontakt och fått erfarenheter från andra skolor och lärare som arbetar med betyg från årskurs 4. Dock framkommer i intervjuer att man inom lärarkollegiet inte är överens om att betyg i 4:an är rätt väg att gå.

Lärare försöker ha fokus på undervisningen med betoning på att tydliggöra vilka mål som finns för undervisningen och för den enskilda lektionen samt därmed vilken förväntan som finns på eleverna. Elevernas mående och det sociala samspelet tar mycket tid i anspråk samtidigt som det är viktigt att skapa en grupp som fungerar. Det innebär att lärare måste börja skoldagen och lektioner med den sociala aspekten. Lärare tar hjälp av specialpedagogen för att få den kollegiala återkopplingen, då varje klass innehåller en stor bredd avseende inlärningsstilar. Det kollegiala lärandet blir fullt utbyggt när samtliga tjänster är besatta. All personal går utbildningen Det globala klassrummet på Malmö Högskola.

Framgent ska skolan arbeta med det globala klassrummet och med ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Det är metoder som framför allt riktar sig till elever som både ska lära sig ett nytt språk samtidigt som kunskapsinhämtningen sker på det nya språket. Det globala klassrummet handlar om kompetensutveckling av lärare inom svenska som andraspråk samt för undervisning för flerspråkiga och nyanlända.

När det gäller föräldrakontakt hanteras den lite olika, exempelvis kan det vara vecko- eller månadsbrev, några lärare lämnar ut sitt mobilnummer. Det konstateras att föräldrar kan vara en resurs.

Kartläggning och uppföljning av elevers kunskaper

Enligt lagstiftning (SKOLFS 2019:16) är det ett lagkrav på screening (kartläggningsmaterial) i förskoleklassen samt garantin i skollagen (3 kap 4§) om tidiga insatser, dvs läsa, skriva, räkna-garantin. Det framgår av intervjuer att det inte har genomförts systematiskt. Det bedöms att vissa elever har fallit mellan stolarna, då det inte funnits systematik.

Numera kräver rektor screening och uppföljning av eleverna. Börjar med screening tidigt på läsåret för att sedan ha uppföljning efter en månad. Därefter görs screening på nytt av de elever som inte når målen. Mitt på terminen hålls sedan en genomgång av det aktuella läget för att se vad som behöver arbetas vidare med och för att se om någon elev är i behov av intensivträning.

Många elever har haft läshjälp under hela skolgången men det är inte hållbart att ha läshjälp hela tiden. Arbetar med screening av elevers färdigheter men måste analysera de egentliga orsakerna. Stöd finns i specialpedagog som är inriktad på läs- och skrivfärdigheter. Försöker bygga en struktur men förändringsarbete tar tid. För närvarande finns det inte resurser att göra insatser, utan måste invänta till dess att tjänstetillsättningen blir klar.

Tilltro till att elever kan prestera

Det är olika när det gäller vilka förväntningar som lärare har på eleverna. Rektorn har drivit på med läxhjälp, som ligger på timmarna för elevens val, men det har inte fungerat fullt ut. Alla elever har rätt att gå på läxhjälp.

Undervisning anpassas efter tidigare resultat

Till viss del anpassas undervisningen. Det finns möjlighet att nivågruppera utifrån läroboken och i matematikundervisningen kan nivån styras i det digitala matteprogrammet. Svenskämnet går också anpassa till olika nivåer, men det är svårare med engelskan, SO- och NO-ämnena. Studieverkstan är till för både elever som behöver mer stöd i den grundläggande kunskapsinhämtningen och för de som behöver större utmaningar. Den svaga gruppen kommer inte vidare utan att det finns duktigare elever som "dragare".

Materiella saker som behövs i undervisningen kan beställas. Dock finns det elever som behöver eget rum, en annan elev behöver vara ute. Mer resurser leder inte till bättre resultat, det viktiga är att kunna tillsätta kompetent personal.

4.3. Prästavångsskolan

Målinriktad ledning på skolan

Det framhålls i intervjuer att alla vill ha ändring och alla har samma målsättning och man utgår ifrån de mål som politiken beslutat om, men framför betonas en trygg och säker skola. Bakgrunden är en skola som kännetecknats av otrygg miljö, hög frånvaro och låg måluppfyllelse. Det sker ett proaktivt arbete för en trygg och säker skola genom att det finns rastaktiviteter, en skolidrottsförening i samarbete med idrottsförbunden har aktiviteter en eftermiddag i veckan på skolan. För att utöka inslaget av idrott och rörelse kommer högstadiets elever att involveras för att leda aktiviteter för mellanstadiet. På motsvarande sätt kommer mellanstadieelever tillsammans med vuxna göra aktiviteter för lågstadiet. Anledningen är bl a att det finns många elevers som saknar ett sammanhang eller kontakt med föreningslivet och därmed sämre möjlighet till sysselsättning och integration. Ledstjärnor är elever som tar ansvar och är aktivitetsledare.

Måste engagera hela samhället med föräldrar och bibliotek. Fullmäktigeberedningen har lett till att personalen känner att alla skolor arbetar åt samma håll. Otryggheten och hög frånvaro är parallella utmaningar som skolan måste komma till rätta med. Viktigt för höjd måluppfyllelse är utveckling av föräldrasamverkan. Det kommer införas en ny form av föräldramöten, ett slags föräldracafé utifrån med teman som drömmar och trygghet. I skolresan 2030 är det viktigt att engagera hela samhället inte minst alla föräldrar/vårdnadshavare.

Kollektiv organisering av ledningen

Ledningsgruppen utgörs av skolans bägge rektorer, parallellt finns det andra konstellationer för t ex förstelärare. Uppdraget som förstelärare är att leda det kollektiva lärandet, vara arbetslagledare, sitta med utvecklingsgrupper samt vara handledare. Arbetsplatsförlagd tid för förstelärare är 40 timmar/vecka. Det är viktigt att tvärgrupper som förstelärarnätverket pratar om det som politiken har bestämt och att motsvarande sker inom nätverk för elevhälsoteamen. Det finns också olika fora där det görs analyser.

Lärare arbetar och lär tillsammans - fokus på undervisningen

Det framhålls att det behöver göras förändringar gällande det kollegiala arbetet för att lyfta det till nästa nivå. Tidigare har kollegiet arbetat med undervisningsdesign och det globala klassrummet och nu behöver det arbetet knytas ihop genom det kollegiala lärandet. Ska använda modellen ABCD, som är en struktur för att leda kollegor i ett kollegialt lärande. Strukturen innehåller fyra steg: läsa texter, planera en lektion, genomföra lektionen och slutligen reflektera om resultatet. Tanken är att gå vidare med nästa text och arbeta vidare enligt ABCD-modellen. Det svåra är att hålla fast vid att arbeta kollegialt och det betonas att oavsett om det finns motstånd så är det kollegiala lärandet vägen framåt för att utveckla lärarskickligheten och bygga kompetens. Längre fram kommer det bli observationer av lektionen och att klassrumsobservationer fortsättningsvis ska ingå som en naturlig del i läraruppgiften. I fråga om observationer kommer rektor att besöka klassrum utifrån det ordinarie uppdraget.

Det flesta klasser består av två vuxna, med en lärare och en assistent. För att få assistent måste det finnas behov. Mentorerna har i uppdrag att stötta och observera nya lärare. Specialpedagog har i uppdrag att handleda pedagoger men även observera elever och t ex föreslå förändringar i klassrummet för enskilda och för gruppen.

Didaktiker har varit ute och auskulterat på lektioner och lämnat feedback till undervisande lärare, vilket uppskattats då det varit handfasta tips. På skolan har inrättats läxhjälp per årskurs. Läxhjälpen är välbesökt, även av duktiga elever, och det behövs ibland två lärare. Det är viktigt att få föräldrarna engagerade och att skolan på ett positivt sätt kan ge föräldrar verktygen för att stötta sina barn. Detta exemplifieras med mejlkontakt med föräldrar i syfte att skapa förtroende men också att ringa upp och meddela positiv feedback.

Kartläggning och uppföljning av elevers kunskaper

På skolan har det införts mitterminsbedömningar och då diskuteras prognosen för måluppfyllelse utifrån bedömning enligt trafikljussystemet. Grunden i bedömningen utgår ifrån om eleven klarar kunskapskraven i årskurs 6. Lärares uppgift är att göra insatser för att vända till en positiv utveckling. Rektorer och elevhälsoteamet analyserar om åtgärderna bedöms vara tillräckliga. Graden av måluppfyllelse

används av elevhälsoteamet och kollegiet för att hitta mönster. Exempelvis kan det vara fördelningen mellan pojkar och flickor.

Föräldrar känner till trafikljussystemet och om en elev har rött i ett eller flera ämnen tas kontakt med hemmet för att diskutera vilka förändringar som behöver göras.

Alla elever scannas och de som inte har tillräckliga färdigheter ges lästräning. I matematiken kan lärare snabbt se i undervisningen om en elev saknar grundläggande färdigheter. Till mellanstadiet kommer elever som inte kan läsa och skriva. SvA lärare ansvarar för analys av SvA -arbetet. Elevhälsoteamet har gjort egna kartläggningar. I intervju framkommer kritik mot hur IT-hjälpmedel såsom läsplattor har använts felaktigt, då IT-hjälpmedel snarare kan vara kontraproduktiva för inlärningen. Det påpekas att det är en väsentlig skillnad mellan att läsa en bok och lyssna till en uppläsning.

Tilltro till att elever kan prestera

De flesta lärare har tilltro till att eleverna kan nå målen men det finns lärare som inte tror att alla elever klarar målen. Det kollegiala lärandet kommer att bidra till en förändring. Det är viktigt att inte sänka ambitionen, ribban får inte sänka. Förstelärare måste vara föregångare och garantera för att kvaliteten inte sjunker på undervisningen. Inom kollegiet har det pratats mycket om att inte sänka förväntningarna.

Eleverna får ett omdöme en gång per läsår och lärare ska göra bedömning i alla ämnen fyra gånger per år. Det uppfattas som svårt att ge omdöme i årskurs 4, ett omdöme som ska kunna kommuniceras till föräldrarna.

Undervisning anpassas efter tidigare resultat

Det betonas att för att nå en högre måluppfyllelse måste undervisningen ändras. Utvecklingsarbete har bedrivits genom att under ett års tid bryta ned läroplan och kursplaner till verksamhetsmål och delmål. Det påföljande året handlade om det Globala klassrummet för att all personal skulle få en grund i SvA. Andra insatser har likt andra skolor rört elevernas framtidsdrömmar, studiero och läsning.

Anpassningar i undervisningen sker genom tekniska hjälpmedel, bildstöd, anpassad arbetsplats och anpassade läromedel, med kortare textsvar till att lösa mer avancerade uppgifter. Tanken är att eleverna efter hand ska lära sig sin egen inlärningsstil, vilket tar tid, men det är det bästa sättet.

Elever med SvA har sk intensiv svenska. Det efterfrågas studiehandling inne i klassrummet. Många elever skulle behöva sitta i mindre grupper, eftersom de inte klarar den stora gruppen. Ett alternativ vore att införa en särskild undervisningsgrupp.

När det handlar om matematik så måste eleverna arbeta och lägga ned mer tid. Ämnet är speciellt då man ibland inte förstår förrän senare. Det finns ett motstånd

hos föräldrar, som inte tycker att man inte ska göra läxor hemma, vilket ibland beror på att föräldrarna inte kan hjälpa sina barn. Det är viktigt att skolan ser till att eleverna lär sig matematik, trots att det kan uppfattas som svårt. Därför är det viktigt att börja tidigt med de matematiska orden och framför allt prata matematik. Det är inte det rätt svaret som är det viktiga utan tänket.

5. Slutsats

Även om det finns gemensamma insatser för att öka måluppfyllelsen har de tre besökta skolorna gjort delvis olika val för att nå ökad måluppfyllelse. Kviingskolan har valt att gå fram med tvåläraresystem. Mölleskolan har förvisso ambitionen att införa ett tvåläraresystem men kommer att som enda skola införa betyg från och med årskurs 4, medan Prästavångskolan betonar idrott och rörelse samt skolans idrottsförening. Gemensamt för de olika valen är att nå en ökad motivation hos eleverna.

När det gäller tvåläraresystem samt mer idrott och hälsa är det metoder som framhålls i såväl didaktikernas som följeforskarnas rapporter. Betyg från och med årskurs 4 omnämns som möjlighet i fullmäktigeberedningen. Motiven till införandet av betyg framkommer inte tillräckligt tydligt av intervjuer med företrädare för skolan. Mot bakgrund av vad som framkommit rörande skolans situation, kan betyg vara en del av den tydlighet som framhålls som viktig vad det gäller vilka färdigheter som ska uppnås i de olika årskurserna och vara utgångspunkt i dialog med föräldrar. Det framgår av intervjuer att det finns delade meningar i kollegiet kring vilka vinster som kan uppnås med tidigare betyg. Det är ändå vår bedömning att den summativa bedömningen, i växelverkan med den formativa bedömningen, kan bidra till den tydlighet som efterfrågas. En återkommande utmaning för skolorna är den stora variation av lärstilar och färdigheter hos eleverna, varför betyg även kan utgöra en tydlighet för mer högpresterande elever som behöver ytterligare utmaningar.

Ur ett styrnings- och ledningsperspektiv bedöms införandet av ett tvåläraresystem på Kviingskolan vara väl förankrat i organisationen, liksom Prästavångsskolans satsning på idrott och rörelse tillsammans med högstadieskolan och idrottsrörelsen. För Mölleskolan görs bedömningen att ett fortsatt förankringsarbete behövs för att realisera införandet av betyg från och med årskurs 4.

Det är positivt att samtliga skolor har ett fokus på ökad lärarskicklighet och därmed också utveckla klassrumssituationen. Utgångsläget varierar dock mellan skolorna, där personalförsörjningssituationen på Mölleskolan är en riskfaktor, då vardagsfrågorna riskerar att överskugga utvecklingsambitionerna. Övriga skolor bedöms ha en stabilare personalsituation vilket gör att de skolorna har kommit längre eller har goda förutsättningar att snabbare realisera sina utvecklingsinsatser.

En viktig framgångsfaktor är att det kollegiala lärandet utvecklas vidare. Kviingskolan har genom sitt tvåläraresystem tagit viktiga steg mot att organisera det kollegiala lärandet. Det är dock viktigt att erfarenheter inte stannar inom de etablerade lärarparen i tvåläraresystemet utan att kunskaper delas i hela kollegiet samt att rektor intar en central roll i uppföljningen av tvåläraresystemet. På Prästavångsskolan finns ambitionen om att göra ett omtag och gå från kollegialt samarbete till kollegialt lärande. Det är också viktigt att rektor leder det arbetet och är delaktig i klassrumsobservationer. Mölleskolan har på agendan att införa tvåläraresystem för samtliga årskurser när tjänstetillsättningen är klar. I sammanhanget kan nämnas att Kviingskolan och Prästavångskolan har goda

erfarenheter av didaktikerna medan på Mölleskolan framhålls att det var länge sedan skolan fick besök av didaktiker.

När det gäller att ha höga förväntningar på eleverna framhålls från samtliga skolor att det är viktigt. Skolorna arbetar kontinuerligt med att skapa motivation hos eleverna och att i möjligaste mån individualisera undervisningen. En viktig del är förändringar i läroplaner som numera lägger större vikt vid faktakunskaper, vilket underlättar undervisningen gör elevprestationen mer uppföljningsbar. Samtliga skolor har system för uppföljning av elevernas progression, vilket enligt intervjuerna ingår i en struktur tillsammans med elevhälsans personal och skolledning. I intervjuer framkommer olika behov som inte fullt ut hanteras såsom möjlighet att organisera undervisningen i mindre grupper, ökat inslag av studiehandledning och särskilda undervisningsgrupper. Inom vissa ämnen finns dock större möjlighet att individualisera undervisningen.

Även om kommunen kännetecknas av svaga socioekonomiska förutsättningar noteras i intervjuerna att ansvar inte läggs utanför skolans påverkansmöjligheter. På Prästavångsskolan betonas visserligen organisationens och civilsamhällets betydelse för en förändrad inställning till studier, men skolan har för avsikt att bygga en struktur, där elever används för att instruera andra elever och samtidigt öppna upp för föreningslivet att engagera sig. Det är mycket positivt att skolan vill använda elever för att "undervisa" yngre elever och det kan ses som en variant av Kviingeksolan pedagogiska tanke om värdeskapande lärande. Bedömning är dock att skolan inte kan förlita sig på externa parter, utan att grunden och strukturen måste kunna upprätthållas av skolan tillsammans med näraliggande högstadieskola, oavsett graden av engagemang från civilsamhället. Detta i sig kräver förankring och uthållighet. Här har kommunen och politiken en tydlig möjlighet att stötta satsningen för att ge nödvändig uthållighet och möjlighet att realisera fullmäktigeberedningens intentioner. Det ska understrykas att i samtliga intervjuer framhålls betydelsen av fullmäktigeberedningen och att dialogen med skolorna nått ut till lärarna.

Sammanfattningsvis har de besökta skolorna fattat tydliga inriktningar på sitt utvecklingsarbete, men kommit olika långt i implementeringen. Vi noterar särskilt att fullmäktigeberedningens arbete har uppskattats av professionen. Därför är det viktigt att politikens fokus på skolan kan bibehållas och utvecklas i takt med att skolutvecklingsprojekten realiserar. Inte minst gäller det relationen till föräldrar och civilsamhället. Fullmäktigeberedningen inkluderade inte förskolan. Bedömningen är att förskolan kan ta ett större ansvar när det gäller lästräning, inskolning och utbildning av föräldrar i hur svensk skola är organiserad och vilka förväntningar som systemet ställer på föräldrar. Även om skolorna inte lägger ansvar för måluppfyllelsen utanför sin påverkansmöjlighet kvarstår arbete med att påverka och engagera föräldrar i skolarbetet. Bedömningen är att politiken i detta avseende kan bidra på ett märkbart sätt och efterhand också stödja fortsatt kommande utvecklingsinsatser från skolornas sida. Det gäller bland annat fortsatt information från andra skolor och kommuner.

Revisionsfråga	Svar
▶ Målinriktad ledning på skolan	Ja. Samtliga undersökta skolor har beslutat om tydlig plan för skolutveckling i syfte att öka måluppfyllelsen. Starkt fokus på motivation, trygghet och läsförmåga.
▶ Kollektiv organisering av ledningen	Ja.
▶ Lärare arbetar och lär tillsammans - fokus på undervisningen	Det kollegiala lärandet är på agendan i samtliga skolor. Dock har enheterna kommit olika långt. Viktigt att rektor är en tydlig del av arbetet.
▶ Kartläggning och uppföljning av elevers kunskaper	Skolorna bedriver systematisk uppföljning tillsammans med ledning och elevhälsan.
▶ Tilltro till att elever kan prestera	De pågående utvecklingsinsatserna ger uttryck för en tilltro till elevernas förmåga. Samtidigt kan politiken och civilsamhället bidra till en förändrad inställning till studier, genom fortsatt fokus på skolutveckling.
▶ Undervisning anpassas efter tidigare resultat	Det är de intervjuades ambition att anpassa undervisningen till lärstilar och andra förutsättningar. Skolorna har kommit olika långt i det avseendet.

5.1. Rekommendationer

Utifrån genomförd rekommenderas Kommunstyrelsen följande:

- ▶ Att inkludera förskolan inför att barnen börjar grundskolan, med avseende på lästräning, utbildning av föräldrar och vad som krävs av föräldrar i den svenska utbildningsmodellen.
- ▶ Att kommunstyrelsen säkerställer ett fortsatt fokus på skolutveckling och därmed fortsättningsvis även når ut till personal i första linjen och därmed stöttar de utvecklingsinsatser som påbörjats.
- ▶ Att kommunstyrelsen bistår de skolenheter som av olika anledning inte kommit i gång med sitt utvecklingsarbete på ett tillfredsställande sätt.

Lars Eriksson, EY

6. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Rektor, lärare och elever på Kviingeskolan
- ▶ Rektor, lärare och elever på Mölleskolan
- ▶ Rektor, lärare och elever på Prästavångsskolan

Analyserade dokument

- ▶ Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinge kommun - lägesbeskrivning vårterminen 2020
- ▶ Didaktiskt uppdrag, Skola: Glimåkraskolan, Tidsperiod: Vårterminen 2021
- ▶ Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinge kommun - lägesbeskrivning vårterminen 2021
- ▶ Följeforskning av högstadieskolorna i Ö Göinge kommun - Slutrapport 2022
- ▶ Tvåhundraåttiåtti 2030 i Östra Göinge kommun, Slutrapport från Skolberedningen, 2022-01-16